

Hangversenyre

Évfordulók jegyében

A Nemzeti Filharmonia és a Weiner Kamarazenei Egyesület közös bérleti hangversenyének sorában ez első november 4-én, hétfőn este fél nyolckor kezdődik a Tisza Szállóban. A koncert, amely a Mozart-versenyművek címet viseli, a zeneszerző halálának két-századik évfordulója fűződik s Mozart A-dúr klarinétversenyét, D-dúr fuolaversenyét, D-dúr hegedűversenyét és A-dúr zongora-versenyét tűzi műsorra. A koncert szólistái: Maczák János, klarinét; Gian-Lucca Petrucci (Spanyolország), fuola; Szecsődi Ferenc, hegedű; Rév Livia (Franciaország), zongora. A közreműködő Weiner Leó Kamarazenei Véninger Richárd vezényli.

A sorozat második hangverseny december 2-án a Szegedi Kamarazenei Napok keretében lesz hallható. Ennek műsorán egy-egy C. Ph. E. Bach, Sósztakovics és Weiner mű, valamint Hollós Máté *Homage á Szeged* című művének ősbemutatója szerepel. Meghívott szólista: Valentin Fejgin (Szovjet-únió), cselló.

A Weiner Kamarazenei jövőre Rossini születésének 200. évfordulóján, március 2-án Rossini emlékhangversenyt tart Anton Niculescu csellós (Németország) és Bálint János fuolista közreműködésével. A koncerten Rossini művei mellett Bartók Divertimentója is felhangzik majd.

Ugyancsak jövőre, március 30-án ismét Szeged vendége lesz Ruha István hegedűművész, Romániából. Az esemény a „Romantikus est” címet viseli, műsorán Mendelssohn, Svendsen, Kreisler, Sarasate és Csajkovszkij művei szerepelnek.

A Nemzeti Filharmonia és a Weiner Kamarazenei Egyesület közös bérleti hangversenyeire a filharmonia dél-alföldi központjában (Szeged, Klauzál tér 7.; Tel.: 11-260) válthatók bérletek.

A túlélés románca

A balladánál derűsebb hangulatú, gyors cselekményű kisebb elbeszélő költemény – mármint a románc. Nos, ez a spanyol líra méhében fogant, gyorsan népszerűvé váló műfaj jobbára lírai és többnyire versben írtak.

De ne tévesszük össze a lincselést a kilincseléssel; noha az író prózában írta, mégis a homlokáról sugárik egy csomó ismertetőjegy: balladisztikus tömörség, szikár előadásmód és az is, hogy tárgya mi is lehetne más, mint a szerelem?

Vathy Zsuzsa eredeti szakmája is rányomja bélyegét a 196 oldalas műre. A vegyészmérnök precizitása, tényisztelete feszes mikrorealizmusban oldódik, a filozófián iskolázott gondolkodásmód viszont egy látszólag rövid történet mögé is oda tudja rajzolni a távlatot.

Művében a hagyományos családregénynek megfelelő helyszínt választ; egy pesti bérházat. Idő: 1988-89. A változások jelei, ha nem is a világban, de egy mindenre nyitott értelmiségi finom idegrendszerében élnék.

„Itt élünk mi! Idegünk ránk háló,
Vergődik lenn a múlt síkos hala.”

József Attila a múltól beszél, Vathy a múltta vált jelent írja meg, de nem utólag, hanem még a 'túlélni' szorításában.

A pesti tömeglakásban Lukács Rafael (Labad Rikk) éppen munka nélküli mérnökfele és Beatrice (Ricse), a felesége laknak. Hangsúlyozottan költői, ünnepélyes nevük furcsa ellentmondásban van a lepusztult bérházzal, de mindennapi tevékenységükkel is. Az asszony (Vathy alteregója?) megbízásból tankönyvet ír, éppen Hunyadi Mátyás a téma.

A szöveg, az idézetek groteszk háttérként játszanak bele a napról napra folyó életbe. Élni kell, sőt túlélni, de a lélek fényűzése: az alkotó-munka is szünet nélkül jelen van, mintegy felemel a szürkeségből egy boldogabbnak hitt múltba. A férj és a kisfiú (csak így nevezik, sem a korát, sem a nevét nem árulja el) számítógép-programokkal szórakoznak; a világ megszűnik a számukra. Ez egy gyereknél még csak érthető, de egy felnőtté! Aki egész nap komputeresített rabló-pandúrt játszik a képernyőn, a túlélés egyik (lehetetlen) megvalósítása, ez ugyanis nem más, mint agyazsibbasztó időrablás.

A világ, pontosabban Budapest csak epizódokban villan fel. A „Kék fény” és bíróság helyett ítélkező fóműsorvezető, a TV-szilveszterek, bárgyú táncdalfesztiválok, seppelő műsorvezetők, pösze riporterek. Az első Hungaroring-versenyek, Alain Prost mint a tarhonyás hús kedvelője; a Várház tér Móríz Zsigmond egykori lakhelye.

A 'túlélés' nem alkotói magatartás, az elviselésre rendezkedik be, nem éli a világot, csupán eltűri, kibírja – de maga is torzul benne.

A szerelmi történet fantasztikusan indul, a befejezése sem hétköznapi.

Flóro (Flórián) orvostanhallgató, Szidike gimnazista. (Vathy leleményessége ilyen apróságokban is megnyilvánul: 20 év körüli fiatalokat nem szoktak Flóriánnak és Szidóniának hívni, ez is az elidegenedés jelképe.) Csak szerelmes leveleket olvashatunk, beszéd, együttéltél nincs leírva a regényben.

Flóro csak a lassan lelepleződő Kommandós Tibivel közli a gondolatait, egyre borzongatóbb párbeszédekben bontja ki ennek a torz fantáziájú, szadista belügyisnek a személyiségét. Tibi egy hamisított levéllel a Húvösvölgybe csalja Szidikét. Hogy mit csinálnak ő és a hasonzorú barátai a lánnyal, nem nehéz kitalálni...

Az emberi gonoszságot nem menti, legfeljebb magyarázza az, hogy csonka családban élő, vagy elhagyottan vegetáló emberek vergődéséről szól a történet. Mindig mindent a kisember fizet meg – ezzel a filozófiával engedni útjukra a hőseit.

A szereplőt azzal az érzéssel nézi, amivel az ember a rossz álmait szokta elhessegetni: de jó, hogy elmúlt.

(Magvető)

ROZSNYAI JENŐ

Szerezzen diplomát otthon

A múlt héten diszkrét ünnepség keretében megnyílt Budapesten a távoktatási egyetem központja. Miért e visszafogottság? A szervezők egyelőre nem szeretnék, ha megindulnának a tömeges jelentkezések. Az egyetemnek ma még csupán harminc hallgatója van, Pécs és más egyetemi városokban éppen hogy megkezdődött a távoktatási központok szervezése. És a másik akadály: a jelentkezéshez ma még legalább középfokú német nyelvtudás szükséges.

A sokegyetemű, mégis kevés értelmiségit képező Magyarországon ennek a képzési formának szinte felbecsülhetetlen jelentősége van. A magyar intézmény Halász Gábor vezetésével, a Nemzeti Szakképzési Intézet, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Közgazdasági Egyetem, és az ELTE közreműködésével jött létre, közel kétévi szervezőmunka eredményeként a németországi Hagen Távoktatási Egyetemnek támogatásával, annak égisze alatt. A majdani végzős diákok a hageni egyetem diplomáját kapják.

A távoktatás, vagy ahogyan másképpen nevezik, a nyitott egyetem, olcsó képzési forma. A diploma itt ötödébe kerül a hagyományosnak. A hallgatók postán kapják a segédanyagokat otthoni munkájukhoz – könyveket, füzeteket, hang- és videokazettákat. Tudásukról negyedévenként adnak számot, erre a célra berendezett központokban, ahol egyébként nyolc és fél márkáért a taneszközöket tartalmazó segédcsomagokat is megkaphatják. Az első évben a harminc magyar diák még ehhez is ingyen jutott hozzá.

Nemcsak a diáknak, az oktatási intézménynek is olcsó az ilyen egyetem. Ideális esetben minden kommunikáció telefonon és számítógépen bonyolódik, az insztes hazai pályán egyelőre még utazgatni is kell.

A kezdeti nehézségek leküzdésében a magyar távoktatásnak az

EK keretében működő Tempus-program segít pénzzel, tapasztalatokkal. Tein Feinkamp, a brüsszeli Tempus-iroda igazgatója szerényen, de nem alaptalanul mondogta, hogy az általuk adott pénz nem képes megoldani a magyar felsőoktatás gondjait, de ötleteik tartalmi és minőségi változásokat eredményezhetnek, nemzetközi tapasztalatokat áramoltathatnak Magyarországon keresztül át Kelet-Európába.

Banké de Hahn, a holland nyitott egyetem igazgatója kedvezőnek érzi a talajt olyan nemzetközi rendszer kialakítására, amelyben a környezetvédelem, a gazdaság és a kultúra különböző és sajátos tárgyait oktatják ebben az egyetemi formában.

A Magyarországnak juttatott Tempus-pénz – az összes oktatási formák támogatására – évi 120 millió ECU, azaz 144 millió dollár. Ennek egyelőre kisebb hányadát fordítják a nyitott egyetemre, ahol elvben több, mint ezer tantárgyat lehet elsajátítani. Nálunk még nem ilyen bő a választék: A harminc éves elektrotechnikát, informatikát, matematikát és gazdaságtudományt választhatott.

Amikor a magyarországi távoktatás elindult, a keresztapaságot vállaló európai szervezetek képviselőiben két magas rangú német vendég köszöntötte az első magyar távdiákokat. Ebből az alkalmából mindketten – Rainer Ortlieb szövetségi kulturális miniszter és rajna-vestfaliai kollégájával, Brunna asszony – óva intettek az idegen receptek újult tiszteletétől. Fontosnak tartották a távoktatás hazai előzményeit, a csendben leépült esti és levelező oktatást. És felhívták a figyelmet arra, mekkora szerepe volt és van ennek az oktatási formának a munkanélküliek és a nők tanulásában. Ez utóbbi megjegyzés sajnos fölöttébb aktuálisan hangzott...

Juhász Gyula homlokára

A Délmagyarország egykori szerzőjeként is számon tartott költő mai szemmel nézve különös dolgokat művelt a maga korában. Az Osztrák-Magyar Monarchiában 1910-ben megemlékezett a Martinovics-féle köztársasági mozgalomról, meghatározással írta le, hogyan képzeli ő a vértanúk utolsó útját. A Bastille bevétele egy korántsem kerek évfordulón jelent témát számára, Petőfi alakja hasonlóképpen. Rajongva ír halála évnapján Kossuth Lajosról, majd a nagymajtényi kuruc fegyverletelt értékeli a kétszázados évfordulón, s így cseng ki végkövetkeztetése: „ma is van Majtény, ma is van bújdosó Rákóczi: a független, gazdag és erős, halhatatlan Magyarországot!” Mindez persze egy sorba illik.

Van azonban egy másik sor is. Az, amelyben a háborút üdvözli, aztán később leírja ennek szöges ellentétét és eljut az őszinte békevágyig. Néhány hónap múlva ellenben „a legnagyobb Habsburg”-nak nevezi Ferenc Józsefet s a főgimnáziumi önképzőkör gázszünetpén is ilyen értelemben tart megemlékezést, előtte pedig az uralkodó és Anton Bruckner zeneszerző barátságáról ír cikket. Újabb hónapok múlva megírja *A munkásothon homlokára* című verset.

Őszintén szólva, ha ma élne, alighanem magyarázkodhatna: mikor, kit szolgált ki, s valóban, kiszolgált-e egyáltalán valakit. Ha lett volna terv, amelyet akkoriban talán nem az igazság bekötött szemű istenasszonyáról neveztek volna el, akkor bizonyára füstbe ment volna minden védekezése. Olyan füstbe, mint az öt éves tervek, vagy a róluk elnevezett cigaretta. Kapkodhatna fűhöz-fához, hogy megértesse, ő azért minden jó ügyet szeretett volna támogatni.

Ez a szándéka rendre balul ütött ki, mert hibás szemlélettel vetette föl például a kultúra ügyét 1915-ben. Nem elég, hogy a Szeged rendkívüli közgyűlésen szereplő két téma közül nem a lisztügyet, hanem a kultúrát vizsgálja, még el is ter véleménye a hivatalos állásponttól. A kultúrára – az azóta csak köpönyeg, de nem alsónemű váltott érv szerint – nincs pénz. Ettől még a Tisza nem lép ki medréből, a Sancer tavak sem száradnak ki. *Kedves Juhász, igazán megérthetné, hogy pillanatnyilag néhány évtizedig ilyesmire nincs fölösleges korona (pengő, forint, fabatka).*

Mindezt azonban nem érti meg, s gúnyos megjegyzéseket tesz arról, hogy miért nem kapott fizetésemelést Tömörkény István és Móra Ferenc, „a két tisztviselő, akit e klasszikus fölszólás szerint nem lehet egy rangba emelni az oszlopos tisztviselőkkel, mármint a városi tanácsos urakkal”. Majd haláluk után, akkor kapják. Szobrot – fizetésemelés helyett, kesereg Juhász, most azonban a többség elutasította az ő fizetésük rendezését (ez a szó is milyen régi!), hiszen így majdnem annyit kapnának ők, mint a tanácsos urak.

Nincs ez így rendjén, kedves Juhász úr! Mesélje csak el nekünk, mi a véleménye a Bastille beveteléről meg Martinovicsokról. Néhány rendszerváltás után meg azt, hogy is volt az a cikk Ferenc Józsefről és Brucknerről. Aztán ez a Bruckner-nincs-e rokonosságban Lázár Ervin Bruckner Szigfridjével, az pedig milyen atyafiságot tart a Szigfrid-legendával. Mondja csak, mondja, különben sosem jutunk el a Szent Grálig!

Ilyenkor gondolok én Juhász Gyula homlokára.

TÓTTÓS GÁBOR

Nem szabad megszedülni a sikertől

Beszélgetés Darázs József festőművésszel

Az utóbbi időben meglehetősen elhalványult a szegedi képzőművészet csillaga. A közelmúltban például heterogén, gyenge kiállításal vizsgoztuk a temesváriak rangos seregszemléjét. A korábbiakban pedig alig-alig került be egy-egy szegedi művész alkotása a nyári tárlatokra és festészi bienalékra. Igaz, az újkeletű Szépművés Céh mintha azon fáradozna, hogy felszámolja ezt az áldatlan helyzetet. És újra frissességet, szellemi izgalmat és színvonalat hozzon a város képzőművészeti életébe.

Ám eddig sem hiányoztak innen teljességgel az efféle alkotói megnyilvánulások. Annál inkább, mivel az elmúlt évtizedben Szeged is feltűnt egy fiatal művészgeneráció. Jellemző rájuk: főként a legkorszerűbb szemléletekhez vonzódnak, s kisebb-nagyobb egyéni és csoportos tárlatokon már mind bemutatkoztak. Más kérdés, hogy azért elég keveset tudunk, hallunk és frünk róluk. Pedig e fiatal alkotók egynémelyike szisztematikusan következetességgel és igényesen építi művészi pályáját. Ennek köszönhető, hogy két szegedi művész, Gáll Tibor és Darázs József művei is bekerültek abba a válogatott hazai kollektívába, amelyet eladással egybekötött kiállításon mutattak be Párizsban (október 8-14-ig). Ebből az alkalomból beszélgettem Darázs Józseffel.

– Először is örülök sikerednek, elismerésednek. Nem tudom azonban, hogyan történt a művek, a művészek kiválogatása a tárlatra.

– Az egészet Euro Art szervezte. Különössége, hogy a magyar kortárs művészet – mintegy ötven alkotó részvételével – először mutatkozott be a párizsi közönségnek. A válogatás mikéntjét is ez határozta meg. Francia művészettörténészek jöttek hozzánk, akik műtermeket, kiállításokat látogattak. Mivel a legutóbbi Stúdió tárlaton is részt vettem, így bekerülhettem a hazai kollektívába.

– Milyen alkotásaiddal szerepeltél, s voltak-e szellemi, művészi rokonaid ebben az összeállításban?

– Három munkámat mutatták be: a Bálványanya álma és halála I. és II., valamint a Cigány purgatórium. A festői rokonágokról szólva pedig mindenekelőtt Földi Pétert kell megemlítenem. Ő ugyanis több,

színes, reprezentatív katalógusunkat mintegy 5000 példányban adták ki. Ebből aztán 3000-et szétküldtek Franciaország minden részére; galériásoknak, műgyűjtőknek és képzőművészeti szakembereknek.

– Bizonyára emlékeztet, sőt tanulságos marad számadra e nem mindennapi művészi kirakodás.

– Így igaz. Hisz megtisztelő érzés együtt szerepelnit a hazai művészet élvonalbeli alkotóival, például Bak Imrével, Szabados Árpáddal, Jovanovics Györggyel vagy Földi Péterrel. Ennek ellenére nem szabad megszedülni a sikertől, mert így az ember elvesztheti arányérzékét. Mindenesetre e kiállítás komoly válaszutat elé állít. Nem tudom: megmaradhat-e továbbra is polgári szakmám mellett, vagy csak a festészettel kellene foglalkoznom. Művészetem szellemiségét illetően viszont biztonságos megerősítést kaptam. Ezúttal is kiderült, a nyugati világ nem arra kíváncsi, miként tudjuk utánozni legfrissebb irányzataikat. Inkább az érdekli őket: ennek a térségnek van-e valami sajátos kulturális és létüzene. Ám az sem mellékes, hogy e magyar válogatásban a vidéki művészek is helyt kaptak, nemcsak a pestiek. Ami azért is szerencsés, mivel Szegednek is egyre jobban erősödnek a francia gazdasági és kulturális kapcsolatai.

– A kiállítást miként fogadta a párizsi közönség, a francia sajtó?

– Sajnos nem tudtam kimenni, hogy a tárlatot megnézzem. Sárközi Ágnestől, az itthoni szervezőtől viszont megtudtam, hogy

SZUROMI PÁL